Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om möjliggörande av en fortsättning för de territoriella samarbetsprogrammen Peace IV (Irland–Förenade kungariket) och Förenade kungariket–Irland (Ireland–North Ireland–Scotland) i samband med Förenade kungarikets utträde ur Europeiska unionen

(COM(2018) 892 final – 2018/0432 (COD))

(2019/C 190/05)

Huvudföredragande: **Jane MORRICE**

Remiss	Europaparlamentet, 14.1.2019
	Europeiska unionens råd, 15.1.2019
Rättslig grund	Artikel 178 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning
Antagande vid plenarsessionen	20.2.2019
Plenarsession nr	541
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	102/1/0

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Fortsatt EU-stöd till Nordirland, i synnerhet Peace- och Interreg-programmen, även efter Förenade kungarikets utträde ur EU, är inte bara viktigt utan även avgörande, såsom framgår av den utmanande debatten om gränsen mellan Förenade kungariket och Irland i brexitförhandlingarna.

1.2 EESK välkomnar helhjärtat förslaget om att fortsätta med EU:s Peace-program i Nordirland och i Irlands gränsdistrikt efter Förenade kungarikets utträde ur EU. EESK uppskattar EU:s prioritering av stödet till fredsprocessen och erkänner Peace-programmets avsevärda bidrag till att bevara freden i denna region. Detta överensstämmer med Europaparlamentets slutsatser från september 2018 ([1]), i vilka Peace-programmet beskrivs som en modell för resten av världen.

1.3 Mot bakgrund av den destabiliserande politiska, ekonomiska och sociala osäkerheten till följd av brexit är det dessutom av avgörande betydelse för aktörerna inom det civila samhället att EU håller fast vid sitt åtagande att göra sitt yttersta för att säkerställa att Nordirland inte bara förblir konfliktfritt utan fortsätter framåt på vägen mot försoning med hjälp av den bottom up-strategi för fredsskapande och konfliktlösning som blivit EU:s varumärke.

1.4 Det europeiska programmet för fred och försoning (Peace) är det mest värdefulla och framgångsrika fredsbyggande instrument som någonsin tillämpats av Europeiska unionen i en konfliktsituation. Peace-programmet inrättades som ett svar på vapenvilan i Nordirland 1995 och har investerat över 2 miljarder euro i projekt för försoning mellan befolkningsgrupperna och över gränserna och andra försoningsprojekt under de 24 år som gått sedan starten.

1.5 Peace-programmet är enligt alla parter i långfredagsavtalet/Belfastavtalet ett betydande bidrag till fredsprocessen och unikt genom att det sträcker sig utöver och bortom alla andra EU-insatser inom det egna territoriet. Det sammanför brittiska och irländska aktörer under ett EU-paraply med det enda syftet att skydda fredsprocessen och främja fredsbyggande åtgärder i och utanför regionen.

([1]) Europeiska rådets ordförande Donald Tusk: *"Vi tänker inte sätta freden på spel eller sätta en sista försäljningsdag på försoningen ... ge oss en trovärdig garanti för fred i Nordirland så kommer Förenade kungariket att lämna EU som en vän vi litar på."*

1.6 Den akuta situation som uppstått till följd av brexitprocessen och Förenade kungarikets slutliga utträde innebär att det krävs ett svar från EU för att säkra fredsprocessen, ett svar som motsvarar de nya behoven i regionen efter brexit. Genom att konsolidera stödet för en fortsättning på Peace-programmet och de gränsöverskridande Interreg-programmen tar EU viktiga steg i rätt riktning. Detta är visserligen ett åtagande som av uppenbara skäl ligger till grund för en viktig del av EU:s stöd till regionen, men det finns mer som kan och bör göras.

1.7 De mer omedelbara behoven, både under och efter brexitförhandlingarna, kommer att bli uppenbara om spänningarna i samhället ökar och skillnaderna i brittisk/irländsk lojalitet ökar ännu mer både på gatunivå och vid gränsen. Ett tecken på ”god vilja”från EU:s sida skulle kunna omfatta ett åtagande om att öka EU:s finansiering av Peace i nästa omgång och placeringen av ett europeiskt centrum för fred och försoning i Belfast, i enlighet med vad som föreslagits i tidigare rapporter från EESK, Europaparlamentet och kommissionen ([2]). Detta skulle vara ett konkret uttryck för EU:s långsiktiga åtagande för fredsprocessen.

2. **Bakgrund**

2.1 Med erkännanande av hur allvarlig och känslig situationen i Nordirland är syftade det första Peace-programmet till att skapa ett allomfattande verktyg i ett försök att riva murarna mellan fientligt sinnade och splittrade befolkningsgrupper. Programmet inrättades i samråd med berörda aktörer från den politiska och administrativa sektorn och frivilligsektorn och är en nedifrån och upp-strategi som aktivt involverar de mest utsatta i samhället, däribland barn, kvinnor, offren och huvudaktörerna i konflikten.

2.2 Genom en rad insatser har man inom ramen för Peace 1 inrättat gräsrotsorganisationer för att arbeta tillsammans med ”andra”genom att lägga kontrollen och fördelningen av den allra största delen av EU:s finansiella medel i händerna på lokala grupper och myndigheter. Peace-programmet har främjat projekt för att ta itu med fredsbyggande, konfliktlösning, delad förståelse, trauman och kvarvarande frågor. Framgångarna med Peace-programmet är många och dess bidrag till att lägga grunden för 1998 års fredsavtal får inte underskattas. Peace drivs nu av det särskilda organet för EU-program (SEUPB), en gränsöverskridande organisation i Förenade kungariket och Irland som inrättats genom det avtal genom vilket all EU-finansiering av fredsbevarande och gränsöverskridande insatser genomförs.

2.3 Det är viktigt att fortsätta med Peace-programmet för att se till att regionen inte glider tillbaka i konflikter när den konfronteras med de utmaningar som delade lojaliteter leder till och som skulle kunna förvärras efter brexit, såsom framgår av de spänningar som blivit synliga under förhandlingarna. Det är nu viktigare än någonsin sedan 1998 att Peace-programmet får fortsätta. Åtagandet i brexitförhandlingarna om att upprätthålla långfredagsavtalet/Belfastavtalet och se till att det inte uppstår någon ”hård gräns”är välkommet, och Peace kan spela en avgörande roll när det gäller att stödja varje form av övergång. Den irländska gränsfrågan kommer att förbli den mest utmanande aspekten av brexit efter de pågående förhandlingarna, och detta är skälet till att Peace-programmet och de gränsöverskridande Interreg-programmen samt en fortsatt dialog mellan Förenade kungariket och Irland är både viktiga och avgörande.

3. **Allmänna rekommendationer**

3.1 Man bör överväga en förbättring när initiativet förlängs från och med 2020, det så kallade Peace Plus. Dessa kan delas in i fem huvudområden.

3.1.1 Större fokus på att främja ett gemensamt samhälle genom verkliga ansträngningar över befolkningsgrupperna. Ökat stöd till integrerad utbildning och främjande av gränsöverskridande medie-, kultur- och idrottsutbyte bör höra till prioriteringarna. Som framgår av de många ”fredsmurar”som delar segregerade samhällen bör dessutom arbetet med lokalt ledda förbättringar av den fysiska och sociala miljön prioriteras.

3.1.2 Stödet till projekt för en ”gemensam identitet”bör endast användas för att bygga upp förtroende i segregerade samhällen om det fungerar som ett språngbräde mot samverkan med ”andra”. Problemet med vissa Peace-medel är, enligt en insatt källa, ”för mycket morot och för lite piska”.

3.1.3 Kommunikationen i samband med Peace-programmet uppfyller inte de grundläggande kraven för att se till att medborgarna är fullt medvetna om EU:s roll. Insatser görs av SEUPB, men Europeiska kommissionen, statliga myndigheter, opinionsbildare och andra bör göra mer för att lyfta fram, förklara och erkänna den roll som EU spelat med hjälp av WhiteDove-”märket”som symbol för EU-finansierade Peace-projekt.

([2]) Se EESK:s yttrande SC/029 – ”Fredsprocessen i Nordirland”, antaget den 22 oktober 2008 (EUT C 100, 30.4.2009, s. 100).

3.1.4 Tydliga övervaknings- och bedömningsförfaranden för att säkerställa resultat mäts också med avseende på sin omdanande karaktär och inte bara på de sakkunnigas förmåga att bocka av rutor. Vissa av de små befolkningsgrupper som har störst behov av stöd har beskrivit EU-finansieringen som ”inte värd besväret”och en stor börda för värdefull personal som de inte har råd att slösa med.

3.1.5 Enligt en resolution som Europaparlamentet antog 2018 ([3]) bör Peace vara den EU-modell som främjas för att uppnå varaktig fred i andra delar av Europa och resten av världen. Detta ligger i linje med ett EESK-yttrande som innehåller ett förslag till globalt fredsbyggande initiativ som ska ledas av EU, ha Peace som förebild och skapa en europeisk fredsled från Nordirland till Nicosia. Denna skulle under namnet WhiteDoveWay följa samma väg som den irländske pilgrimen Columbanus, utmed västfronten och genom Balkan, och koppla samman de två splittrade öarna i Europas båda utkanter ([4]).

3.2 De främsta riktlinjerna för att förbättra vissa aspekter av Peace kommer kanske från ”Bryssel”, men nya Peace Plus från 2020 ger tillfälle att återuppta samarbetet med det civila samhället för att stärka förankringen av EU:s mål och värden i Nordirland. Detta bör inte öka byråkratin utan bidra till att bygga upp förtroendet för och förståelsen av EU:s roll i arbetet för fred och försoning.

3.3 Ett samrådsförfarande, liknande det som inrättades av kommissionens f.d. ordförande Jacques Delors för Peace 1 1994, bör genomföras som ett medel inte bara för att öka känslan av ”egenansvar”för fredsbyggandet i samhället utan också för att möjliggöra gemensamt lärande. I likhet med den arbetsgrupp som inrättades av Jacques Delors innan han lämnade sin tjänst skulle denna kunna ledas av ordförande Jean-Claude Juncker i samarbete med de tre nordirländska Europaparlamentsledamöterna och Europeiska kommissionens generalsekreterare, vid sidan av kommissionens nuvarande arbetsgrupp, i samarbete med SEUPB och cheferna för kommissionens kontor i Belfast, Dublin och London.

4. **Specifika huvudrekommendationer för finansieringen av Peace efter 2020**

— Större vikt bör läggas vid projekt inriktade på att integrera mål om både en ”gemensam identitet”och samarbete mellan befolkningsgrupperna. Samarbetsprogram är att föredra.

— Livslängden på Peace-programmet bör förlängas. Konfliktomvandling kommer att ta tid och kräver åtaganden som är mer långsiktiga än de nuvarande finansieringscyklerna.

— Man bör överväga att rekommendera att framtida projekt som finansieras genom EU:s Peace-program ska visa upp White Dove-symbolen med EU-flaggan och orden ”finansieras genom EU:s Peace-program”.

— Organen för övervakning av Peace-programmet bör även fortsättningsvis omfatta företrädare för det civila samhället, men inte bara de mest praktiska eller längst etablerade aktörerna. Det krävs större insatser för att hjälpa aktörer inom befolkningsgrupperna att växa.

— Man bör överväga att inrätta lokala kommittéer under Peace-paraplyet som länkar till lokala myndigheter, för att samarbeta med de lokala myndigheterna, den parlamentariska församlingen och andra beslutsfattare.

— Främja WhiteDoveWay-konceptet, inrätta nätverk för fredsbyggare över hela Europa, använda berättande av historier ur det verkliga livet för att öka medvetenheten om konflikter och aktivt involvera medborgarna genom fredsleden.

([3]) Europaparlamentets resolution av den 11 september 2018 om effekten av EU:s sammanhållningspolitik i Nordirland.
([4]) Se EESK:s yttrande om – ”White Dove Way – Förslag till en EU-ledd global fredsbyggande strategi”– ännu ej offentliggjort i EUT.

— Bekräfta det ursprungliga åtagandet för ett europeiskt fredscentrum i Nordirland med länkar till ett centrum i Nicosia som nav för att överföra ett verklighetsbaserat och praktiskt fredsskapande arbete i Europa och i hela världen och se till att de dyrköpta kunskaper som förvärvats under hela fredsprocessen i Nordirland och på annat håll fortsätter att gynna människor i samhällen som befinner sig i eller genomgått konflikter.

Bryssel den 20 februari 2019.

Luca JAHIER
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande